

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

43. Kmečki cesar Elija.

Res je trpel zopet kmet, a trpljenja se je s časom tudi naveličal. Kdo pa tudi rad trpi! Še črvič v prahu se zvije, kedar stopiš na njega. In zopet se je vnel leta 1573. nov punt, zopet so se dvignili kmetje nad svoje tlačitelje, in zopet so jih spravili nekaj v krtovo deželo.

Najprvo so se spuntali kmetje na Hrvaškem, za njimi Štajarci, in slednjič še Kranjci. Zdaj so pa postopali še radikalnejše. Celo tedanjega nemškega cesarja, kojemu so pripadale te dežele, so odstavili ter izvolili mesto njega za cesarja Elijo Gregoriča, kmeta iz Črmošnjic na Dolenjskem. Ta je tudi v istini opustil ime Gregorič, ter stoloval pod naslovom cesar Elija. Število puntarjev je zopet naraščalo od dne do dne, in kmalu jih je bilo zopet zbranih nad 20.000. Po treh deželah je donel in odmeval bojni klic: „Raje stokrat umreti, nego še enkrat robotati!“

Na Kranjskem se polasté puntarji najprvo Krškega mesta. Od tod jo uberó proti Kostanjevici. Toda od tam jih zapodi Jošt Turn s svojimi vojaki. Oni beže proti Krškemu, Turn za njimi. V Krškem jih nekaj potolče, nekaj zapodi v Savo, nekaj pa vjame. Vjetnikom postrizé ušesa in odbije roke; druge kazni ni moglo iznajti njegovo dobro srce. Škoda, da Indijanci ne vedó nič o tem Turnu. Izvolili bi ga gotovo „častnim Indijancem“.

Na Kranjskem je bil s tem končan punt. Na Štajarskem je trpel še nekaj časa. A tudi tam užuga puntarje Šratenbach. Cesar Elija je bil ujet. Peljali so ga v Zagreb ter izrekli nad njim strašno smrtno obsodbo. Posadili so ga na železen prestol ter mu vtaknili razbeljeno, z dolgimi žebli obito železno krono na glavo. V strašnih mukah je umrl cesar Elija.

Elija je kmalu prestal te muke. Kranjski kmet se je pa potem še dalje mučil. Malo, prav malo se mu je polajšalo breme, a bilo je vendar le še tolikošno, da bi bil onemogel marsikdo, le tako potrpežljiva in žilava duša, kakoršna je bila Kranjski kmet, prenesla je tudi to.

44. Slovani, začetniki kmetijstva.

Od pamtiveka so se pečali slovanski rodovi s kmetijstvom. Vedno so živeli mirno in delali v svoj prid in v prid celega človeštva. Njih sosedje, sedanji tako imenovani kulturni narodi evropski, so se živili še dolgo ob lovu ali so pa potovali s svojimi čredami iz kraja v kraj, med tem ko so naši pradedje imeli že stalna stanovišča. Pridno so izsekavali gozde ter izpreminjali njih tla v rodovitno zemljo. Slovani so iznašli kmetijska orodja, to kaže že beseda plug, kojo so si potem prilastili tudi Nemci. Na kmetijstvo se pa opira vsa omika človeška. Od Slovanov so se naučili njih sosedje stanovitnih sedežev.

Žalibog, da so bile okolnosti pri nas vedno take, da niso mogli Slovani napredovati. Te okolnosti: vedni boji z raznimi vrati, nesloga med raznimi slovanskimi rodovi, zametavanje svojih šeg in navad, čislanje vsega, kar je tujega i. t. d. — vse to je sekalo in še seka hude rane slovanskim rodovom ter ovira vsak napredek. Ohranilo je pa Slovane, da so sploh še pri življenji, edino le kmetijstvo, zakaj to jih je vezalo na stanovitne sedeže. Ko bi bili Slovani takrat, ko so jih jeli

stiskavati drugi narodi, na kaki niži stopinji, n. pr. ko bi bili še lovci ali pastirji, razkropili bi se bili še bolj ter se potopili v morji tujstva. O Slovanih bi ne bilo danes več sledú.

Hvala Bogu, da so bili naši pradedje od pamtiveka poljedelci, zakaj poljedelstvo je bila obramba in zaščitnica naše narodnosti.

45. Slovanski komunizem.

Življenje naših pradedov je bilo nekako podobno onemu, koje si slikajo današnji socijalni demokratje. Kakor sem že omenil v nekem poglavji, niso oni poznali vladarjev v tem smislu, kakor jih poznamo dandanes. Imeli so le župane, ki so bili navadno najstarejši in najizkušenejši možje. („Principes non habent, praeter supanos, senes“ ... kakor piše nekov star pisatelj.) Pri njih ni bilo ne viših ne nižih, ne ubogih ne bogatih, ne služočih ne gospodujočih.

Da so bili mirni ljudje, nam kaže to, da vojske niso imenovali tako, ampak rekli so ji le bran, zakaj bojevali se niso drugače, nego le branili so se, ako jih je napadel kak nemiren sosed. V ta namen so se združavali že zgodaj v tako imenovane soseske, in ker so bili sovražniki dostikrat zelo močni, združilo se je semtertje več sosesk v eno.

In zemljišče? — „V Slovanih“ — tako piše J. V. v svoji knjigi: „Grmanstvo in njega vpliv na Slovanstvo“ — „bilo je zemljišče imovina vsem sosesčanom skupaj, pozneje je imela vsaka družina svoje polje, ki pak se je nerazdeljeno podedovalo otrokom umrlih staršev. V nekaterih krajih se je ohranila ta navada do 17. veka. Kedar se je družina tako pomnožila, da jej je bila očetna hiša pretesna, sezidale so se takoj v obližji nove hiše, in nastale so po tem potu one česke vasi s končnico oviči ali viči, ki se je šele pozneje pokvarila v itz in owitz. V početku tega veka je poročal Krug (Geschichte der landwirtschaftlichen Gesetzgebung Preussens), da ni bilo v kneževini Loviči (Lowitz) ni enega zasobnega gospodarstva. Soseska je razdeljevala ter prisojala polja in gospodarstva vsako leto posebe: temu večja, onemu manjša, ravnaoča se po številu živinčet raznih kmetov.“

„Kje nas pa srečujejo slovanska kmetijstva, vsakemu kmetu natanko odmerjena, misliti je povsod na nemški vpliv, zakaj Slovanom so bila s početka nepoznana. Te gospodarske novosti so se učili še-le od Nemcev.“

Ali so plačevali kaj davka svojim knezom ali nič, o tem ne vemo nič natančnega. Skoro bi trdili, da ga niso, zakaj znano nam je, da so se ravno radi davkov največkrat puntali proti nemški oblasti. Davek plačevati jim je moralo biti nekaj čisto nenavadnega in težavnega. In z navdušenjem še dandanes ne plačujejo Slovani davka, saj ga pa tudi Nemci ne, ki so ga plačevali že od pamtiveka.

Pa naj reče še kdo, da vsaj najstarši časi niso bili dobri.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. († Dragotin Kette.) Visokošolec in najnadarnejši mlajši slovenski pesnik, Dragotin Kette, je dne 26. t. m. v Ljubljani umrl, star šele 23 let. Rojen je bil 19. prosinca 1876. l. na Premu na Notranjskem, kjer je služboval oče njegov kot ljudski učitelj. Prerano

umrli Dragotin je pokazal že v ljudski šoli svojo nadarjenost; zato ga je poslal oče v Ljubljano v šolo. Da bi ga spravil čimprej h koščku kruha, ga je vpisal po dovršeni spodnji gimnaziji v učiteljske. A v istem letu, ko je obiskoval nadarjeni sin prvi letnik ljubljanskega učiteljskega — l. 1891. dne 12. maj. travna, mu je umrl po kratki bolezni njegov skrbni oče, o katerem je naš list med drugim pisal tudi to-le: „Pokojnik je zapustil nadejnega sina, ki se vežba na ljubljanskem učiteljskem. Rajni ga je nad vse ljubil; marsikteri grizljaj je pritrgal svojim ustam, da je pomagal sinu. Dal Bog, da bi našel usmiljenih dobrotnikov, ki bi mu pomagali toliko, da bi dovršil svoje študije.

Mat! mrtva, mrtev oče,
bratov nima, ne sestra“

Po smrti očetovi so ga zvabili njegovi prijatelji zopet v gimnazijo, katero je s podporo slovenskih rodoljubov v Novem mestu dovršil s prav dobrim uspehom minulo jesen. Potem je moral v vojake, kjer si je nakopal smrtno bolezen, ki ga je položila v prezgodnji grob.

Koliko simpatij si je pridobil mladi mož s svojimi krasnimi poezijami med slovenskim narodom, je pokazal njegov veličastni pogreb dne 27. m. m. V slovo so mu zapeli ljubljanski srednješolci pred hišo žalosti, v cerkvi pri sv. Kristofu in na pokopališču tri žalostinke, in naš gosp. tovariš E. Gangl mu je pa izpregovoril na grobu ganljive besede, ki so izvabile mnogo bridkih solz pri pogrebcih.

Mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Zdaj bivaš vrh višave jasne,
kjer ni mraku, kjer ni noči!
Blagor Tebi!
Saj našel si na božjem nebi,
kar tukaj si zastoj iskal.

Iz vipavske doline. († Ivan Raktelj.)

Zunaj vrtov truma se pogrebcev vije,
iz očesa solza ji obila lije,
jad in bridka toga na obrazih here,
z votlim glasom poje mašnik miserere.
Fr. Cegnar.

Neizprosna smrt si je zopet izbrala izmed učiteljstva svojo žrtev, in sicer to pot na zelo grozen, žalosten način. Na veliko soboto zvečer se je po bliskovo hitro raznesla strašna novica, da je Ivan Raktelj, nadučitelj v Št. Vidu nad Vipavo, storil sam nad sabo smrtno sodbo. Ta strašna novica je pretresla ves Št. Vid ter tudi vse njegove tovariše, prijatelje in znance, osobito pa sorodnike. — Bridka, tožna je taka ločitev!

Nesrečni Ivan je bil vedno čvrst in zdrav; njegova vnajnost, njegovo točno poslovanje in postopanje ni nikdar kazalo, da bi bilo njegovo srce enako morju, ki je na površju mirno, v sredi pa razburkano.

On počiva sedaj v miru, katerega v življenju ni našel; končane so zanj vse nevihte na veke.

Toda ne sodimo ga preveč! Obdukcija, izvršena na prošnjo postojnskega učiteljskega društva po policijski-sanitarni oblasti, je dokazala, da je Ivan postal zaradi prevelike razburjenosti — „duševno bolan“.

Upajmo tedaj, da mu bo Vsegamogočni, kateri je v svoji neskončni modrosti dopustil, da se je tako zgodilo, bolj usmiljen in pravičen sodnik kakor smo mu mi, prebivalci te solzne doline.

Ivan Raktelj se je rodil 20. vinotoka 1862. leta v Ribnici, kjer mu je bil njegov pokojni oče nadučitelj in šolski voditelj. V skromnih razmerah je dovršil svoje študije na c. kr. učiteljskem v Ljubljani. Služboval je na šolah v Ribnici, v Šmihelu pri Rudolfovem, pri sv. Gregorju, v Vipavi in od 28. sušca 1894. leta pa kot nadučitelj v Št. Vidu nad Vipavo.

Več pohvalnih dekretov priča, da je bil pokojnik vnet za svoj poklic ter izvanredno priden, delaven in točen učitelj, obenem pa zelo krotek, ponižen in miroljuben človek.

Že kot otrok je najrajši samotaril, zato pa tudi kot učitelj ni nikdar hrepenel po družbi. Svojim osirotelim sestram je bil dober brat, za katere je prav po očetovski skrbel.

V prostih urah se je veliko bavil z godbo; bil je spreten orglavec in izvrsten pevec. Kolikokrat smo občudovali njegove lepe preludije v cerkvi; kako radi smo poslušali njegov prijetni in izvežbni glas bodisi v cerkvi ali pa tudi pri narodnih veseljah, pri katerih je zelo rad pomagal in sodeloval, če je bil nenadomestljiv.

Pogreb je pričal, kaj je bil Ivan Raktelj Šentvidcem. Skoraj vsi so prihiteli, da mu izkažejo zadnjo čast. Požarna bramba, katere podporni ud je bil, ga je nosila; osiroteli pevci so mu zapeli v cerkvi „Nad zvezdami“, na grobu pa „Blagor mu“ in „Jamica tiha“. Veliko solz so potočili hvaležni pogrebci za dobrim, a nesrečnim učiteljem.

Žal, da se pogreba ni moglo udeležiti več kakor pet tovarišev. Velikonočne počitnice, pa to, da se pogreb ni mogel vsem pravočasno naznaniti, je bil vzrok te male udeležbe.

Zamujeno hočemo popraviti o binkoštnih počitnicah; takrat postavi „Postojnsko učiteljsko društvo“ pokojniku že naročen spomenik gotovo vsaj v navzočnosti vsega učiteljstva iz vipavske doline.

Bodi mu zemljica lahka!

Z Goriškega. Znano je, da mi ljudskošolski učitelji zahtevamo dohodke, kakor jih imajo uradniki XI., X. in IX. činovnega reda. — Tuintam se nam glede tega posmehujejo, češ, da to je že odveč, kar mi zahtevamo. Tega mnenja je tudi dunajski obskurni klerikalni „Deutsches Volksblatt“, kateri piše: „Das Verlangen der Lehrer, dass sie vom Tage der abgelegten Reifeprüfung, (Matura) für Volksschulen das Mindestgehalt eines Staatsbeamten der XI. Rangklasse erhalten, ist weder durch das Alter, noch durch den Aufwand der Studien, noch durch die Leistungen begründet.“ — Tako ta klerikalni list. — Sedaj pa poglejmo kaj je na tem resničnega.

Učiteljstvo tedaj zahteva, da se po izvršenem učiteljskem izpitu uvrsti v XI. činovni razred. In ali nima do tega pravice? Kot 15letni dijak vstopi mladenič v I. tečaj učiteljskega in tako stopa dalje do končanega IV. tečaja. Končavši IV. tečaj, je 19 do 20 let star. Potem služi dve leti kot provizorični učitelj in izvrši nato učiteljski izpit. Takrat je že 21 do 23 let star in naj bi prišel v XI. razred.

No, sedaj pa poglejmo razmere pri davkarji, so-dišču itd. Z 16. letom prakticira absolviran nižjigimnazijalec ali nižjirealec v uradu kot praktikant ali diurnist. Za par let napravi izpit in kmalu postane davčni adjunkt ali sodni kancelist v XI. razredu ter ima takoj 920 gld. plače, dočim ima učitelj komaj 400 gld. — Predbacivanje, da bi učitelj še premlad prišel v XI. razred, je tedaj ovrženo.

Poglejmo pa na — študije. — V Avstriji nahajamo nad tisoč in tisoč uradnikov, ki nimajo nikakih študij. — Ti so bivši dosluženi podčastniki, ki so komaj ljudsko šolo dovršili. — Odsluživši vojaška leta, so postali uradniki XI. razreda. — Tu in tam pa tudi nahajamo tisoče uradnikov, ki so res dovršili nižjo gimnazijo ali realko. Ti uradniki imajo tedaj komaj one študije, katere imamo mi, a še tega pravzaprav nimajo, zakaj oni so dostali nižje gimnazije ali nižje realke izpite in so potem šli prakticirat. Mi pa smo dovršili nižjo gimnazijo ali realko — in tudi še več — in smo morali se še potem 4 leta na učiteljskem šolati, torej smo morali 3 do 4 leta več študovati. — Tako je tudi tukaj ovrženo, da imajo vsi uradniki te kategorije več študij od nas.

In kako pa mi delujemo? Naši nasprotniki nam računijo samo one ure, katere moramo v šoli poučevati, a tega ne štejejo, da se mora učiteljstvo za pouk pripravljati, da mora naloge popravljati, da mora spisovati uradne spise, da mora dopisovati šolskim svetom itd. — Koliko časa se za to na dan porabi? — Nočemo sicer prezirati delovanja uradnikov te kategorije, a smelo rečemo, da se glede števila ur vsakdanjega delovanja z nami ne more meriti. Premisliti je treba, da je učitelj po 5 do 6 in še več urnem poučevanju popolnoma izmučen in utrujen, zakaj toliko ur na dan poučevati 60 do 80 otrok (in še več) ni šala. In da bi se poučevalo otroke ene starosti? A tu imamo v šoli otroke raznih starosti v oddelkih.

Tukaj tedaj trpe — pluća in živci, da je gorje. In vse to dela čestokrat v majhni, zaduhli, nizki sobi — za 400 gld.

Iz vsega je pač razvidno, da naši nasprotniki slabo sodijo glede nas in uradnikov te kategorije. — Zato zavračamo vso odločnostjo mnenje gori omenjenega klerikalnega in obskurnega lista in mnenje vseh takih in enakih pristašev.

Ako se tedaj vse uvažuje, se mora doznati, da mi še prej zaslužio imeti dohodke XI. činovnega razreda nego uradniki te kategorije in to: 1. zaradi naših razmer; 2. zaradi naših študij; 3. zaradi našega napornega delovanja.

Zato je tedaj naše zahtevanje, da se uvrstimo po izvršenem učiteljskem izpitu v dohodke XI. činovnega razreda, popolnoma upravičeno.

$x + y$.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: G. Fran Sterle, načelnik železnične postaje v Zagorju ob Savi, 1.50 gld.; dobljena stava povodom mestnih volitev v II. razredu 10 gld.; logaška posojilnica 10 gld.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Za nadučitelje-voditelje so imenovani gg.: J. Dirh na slovenski ljudski šoli v Konjicah, Anton Gselman v Dobrovcih za Sv. Martin pri Vurberku. Za učitelje-voditelje so imenovani: gg. Silvester Košutnik, podučitelj pri D. M. v Brezjem, za Razborje pri Slov. Gradcu; Franc Harrich, nadučitelj v Marenbergu, za enorazrednico v Breznem pri Ribnici ter Jožef Močnik v Skomrah za Sv. Kunigundo na Pohorju. V Skomre pride začasno g. Šnuderl iz Žreč, a v Žrečah ga bo nadomestovala gđc. Roza Rössmann. Učiteljem na dosedanjem mestu je imenovan gosp. Fran Kresnig, podučitelj na nemški šoli v Laškem trgu. Premeščena je iz Loč na nemško šolo v Laškem trgu podučiteljica gđc. Pavla Cidrich. Stalni na svojih mestih so postali gg. podučitelji: Alojzij Recelj v St. Jurju ob juž. žel., Josip Poljanec v Kaneli, Fr. Nechutny na nemški šoli v Konjicah in Beno Serajnik v Čadramu.

Deželni zbor štajerski. Nemška večina je odklonila odkazanje predloga dr. Dečka za ustanovitev slovenske meščanske šole v St. Juriju ob južni železnici odseku, akoravno imajo Nemci 19 takih šol, Slovenci pa nobene in akoravno samo blizu sto slovenskih otrok obiskuje meščanske šole, nemških pa nad 2500. Slovenski poslanci so razjarjeni zapustili zbornico.

Deželni zbor štajerski. Štajerski klerikalci so podali predlog, naj se obligatorni šolski pouk zniža na šest let. Ta predlog je utemeljeval klerikalni posl. Kern s tem, da je na vse strani zabavljaj in zlasti učiteljstvo na nečuvven način grdil in zasramoval. Učiteljstvu je to samo na čast, saj svedočijo te zabavljice, da vestno in pošteno izvršuje svoj poklic. Kern je zahteval, naj se njegov predlog odkaze šolskemu odseku. Zgodilo se mu je pa tako kakor kranjskemu poslancu Pfeiferju pri podobnem predlogu; deželni zbor je namreč njegov predlog a limine odklonil in ga vrgel pod mizo, kar je bilo najbolj umestno.

Poziv. Vsa šolska vodstva se nujno pozivljajo, da blagovolijo najkasneje v 8 dneh poročati o izvenšolski delavnosti vsega učiteljskega osebja na dotični šoli. Poroča se naj v prvi vrsti, kako in koliko delujejo posamezne učiteljske osebe v raznih društvih, kakor telovadskih, pevskih, gasilnih, bralnih, sadjarskih, vinorejskih, hmeljarskih, planinskih, olupševalnih in drugih društvih; kako pospešujejo podpora društva za učence, ljudskošolske kuhinje, kako skrbijo za izobrazbo naroda po ustanavljanju narodnih knjižnic, po javnih občekoristnih predavanjih itd., sploh se naj kratko, pa jedrnat pove, kako deluje učiteljstvo izven šole za dušni in telesni blagor ljudstva. Omenja se naj tudi, ako je kdo poročevavec o toči, o potresih in drugih vremenskih opazovanjih. Ker

se bode iz vseh teh poročil sestavil pregled občekoristne izvenšolske delavnosti učiteljstva, kateri se bo objavil v dneh, ko pride predlog deželnega odbora o izboljšanju učiteljskih plač pred deželni zbor, zato je pač v interesu vsakerega, da se ta poročila nemudoma sestavijo ter odpošljejo — četudi kar po dopisnicah — Francu Mohnscheinu, učitelju-voditelju v Tobelbadu pri Gradcu.

Fr. Praprotnik.

Deželni zbor kranjski. (VIII. seja dne 11. malega travna.) Posl. Višnikar je poročal o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1899. ter o dotičnih prošnjah. Proračun izkazuje potrebnost 36.536 gld. in pokritja 13.818 gld., torej primankljaja 22.718 gld.

Proračun je bil odobren. Zaeno je bilo sklenjeno, da se vpokojenemu učitelju Leopoldu Pegu zviša pokojnina 243 gld. na 400 gld. in to od 1. vel. srpana t. l., vpokojenemu učitelju Fr. Češniku pokojnina od 195 gld. na 300 gld., vpokojenemu učitelju Janezu Dolinarju pokojnina od 365 gld. na 500 gld.; prošnja Jožefa Peruzzi za podporo, oziroma zvišanje pokojnine se je odklonila, takisto prošnja bivšega učitelja Ivana Prega za miloščino; vdovi F. Kokalj se dovoli od 1. prosinca 1899. 360 gld. pokojnine, njenim trem hčeram pa vzgojnine po 60 gld. na leto; vdovi M. Koller se zviša pokojnina od 230 na 240 gld. in za njenega sina vzgojнина zviša na letnih 60 gld.; vdovi L. Cepin se zviša pokojnina na 240 gld. in njeni hčeri vzgojнина na 60 gld.; prošnja vdove J. Grm se odkloni, takisto prošnja vdove T. Knific za zvišanje pokojnine; prošnja vdove A. Kmet za zvišanje pokojnine se odkloni, a vzgojнина za njenega sina se podaljša do njegovega 24. leta; vdovi F. Vidmar se milostna pokojnina podaljša za naslednja tri leta; vdovi F. Simončič se dovoli miloščina po 100 gld. za l. 1899, 1900 in 1901; siroti M. Praprotnik se podaljša miloščina 120 gld. za l. 1899, 1900 in 1901; vdovi M. Pock se zviša miloščina na 120 gld. za l. 1899, 1900. in 1901.; bivšemu pomožnemu učitelju Hitiju se zviša milostna pokojnina od 180 gl. na 240 gld., siroti M. Sadaj se podaljša miloščina letnih 60 gld. do 1901.; vdovi M. Novak se podaljša miloščina letnih 60 gld. do l. 1901.; siroti J. Vranjčič se miloščina letnih 60 gld. podaljša do l. 1903; sirotam Karolini, Ani in Mariji Malenšek se dovoli miloščina do smrti; vdovi H. Čuk se dovoli milostna pokojnina 100 gld. do njene smrti; vdovi Karolini Kočevar se miloščina 60 gld. na 100 gld. zviša in dovoli do l. 1901.

Izjava. Izvršuje soglasni sklep upravnega odbora „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ z dne 3. malega travna t. l. izražamo v imenu vseslovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva svojo indignacijo na neprijazni pisavi lista „Soče“ napram goriškemu učiteljstvu.

Obenem pa zagotavljamo vrle goriške tovariše, bore se tako neustrašeno za izboljšanje svojega bednega stanja, svojih najiskrenejših simpatij ter svojega popolnega soglasja z njihovimi težnjami.

V Ljubljani, dne 16. mal. travna 1899.

Za „Zavezo slovenskih učiteljskih društev po Kranjskem, Primorskem in Štajerskem.“

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

Odobreno učilo. Visoko c. kr. ministrstvo za bogoslužje in nauk je odobrilo z razpisom z dne 14. malega travna 1899 št. 7011 Haardtov stenski zemljevid Avstrijsko-ogerske države, katerega sta za slovenske šole priredila profesorja S. Rutar in Fr. Orožen. Omenjeni zemljevid je odobren v porabo na ljudskih in meščanskih šolah in na učiteljskih.

Imenovanje. G. K. Proft, c. kr. realni profesor, je imenovan c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za nemške šole na Kranjskem.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj okolice ljubljanske s sedežem v Šiški ima dne 4 t. m. ob 10. uri dopoldne v „Narodnem domu“ svoj prvi shod. — K temu shodu vabi vse učiteljstvo in šolske prijatelje iz okolice najljubnejše

osnovni odbor.

Tukaj tedaj trpe — pluća in živci, da je gorje. In vse to dela čestokrat v majhni, zaduhli, nizki sobi — za 400 gld.

Iz vsega je pač razvidno, da naši nasprotniki slabo sodijo glede nas in uradnikov te kategorije. — Zato zavračamo vso odločnostjo mnenje gori omenjenega klerikalnega in obskurnega lista in mnenje vseh takih in enakih pristašev.

Ako se tedaj vse uvažuje, se mora doznati, da mi še prej zasluži imeti dohodke XI. činovnega razreda nego uradniki te kategorije in to: 1. zaradi naših razmer; 2. zaradi naših študij; 3. zaradi našega napornega delovanja.

Zato je tedaj naše zahtevanje, da se uvrstimo po izvršenem učiteljskem izpitu v dohodke XI. činovnega razreda, popolnoma upravičeno.

$x + y$.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: G. Fran Sterle, načelnik železnične postaje v Zagorju ob Savi, 1.50 gld.; dobljena stava povodom mestnih volitev v II. razredu 10 gld.; logaška posojilnica 10 gld.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Za nadučitelje-voditelje so imenovani gg.: J. Dirh na slovenski ljudski šoli v Konjicah, Anton Gselman v Dobrovcih za Sv. Martin pri Vurberku. Za učitelje-voditelje so imenovani: gg. Silvester Košutnik, podučitelj pri D. M. v Brezjem, za Razborje pri Slov. Gradcu; Franc Harrich, nadučitelj v Marenbergu, za enorazrednico v Breznem pri Ribnici ter Jožef Močnik v Skomrah za Sv. Kunigundo na Pohorju. V Skomre pride začasno g. Šnuderl iz Žreč, a v Žrečah ga bo nadomestovala gđc. Roza Rössmann. Učiteljem na dosedanjem mestu je imenovan gosp. Fran Kresnig, podučitelj na nemški šoli v Laškem trgu. Premeščena je iz Loč na nemško šolo v Laškem trgu podučiteljica gđc. Pavla Cidrich. Stalni na svojih mestih so postali gg. podučitelji: Alojzij Recelj v St. Jurju ob juž. žel., Josip Poljanec v Kaneli, Fr. Nechutny na nemški šoli v Konjicah in Beno Serajnik v Čadramu.

Deželni zbor štajerski. Nemška večina je odklonila odkazanje predloga dr. Dečka za ustanovitev slovenske meščanske šole v St. Juriju ob južni železnici odseku, akoravno imajo Nemci 19 takih šol, Slovenci pa nobene in akoravno samo blizu sto slovenskih otrok obiskuje meščanske šole, nemških pa nad 2500. Slovenski poslanci so razjarjeni zapustili zbornico.

Deželni zbor štajerski. Štajerski klerikalci so podali predlog, naj se obligatorni šolski pouk zniža na šest let. Ta predlog je utemeljeval klerikalni posl. Kern s tem, da je na vse strani zabavljaj in zlasti učiteljstvo na nečuvven način grdil in zasramoval. Učiteljstvu je to samo na čast, saj svedočijo te zabavljice, da vestno in pošteno izvršuje svoj poklic. Kern je zahteval, naj se njegov predlog odkaze šolskemu odseku. Zgodilo se mu je pa tako kakor kranjskemu poslancu Pfeiferju pri podobnem predlogu; deželni zbor je namreč njegov predlog a limine odklonil in ga vrgel pod mizo, kar je bilo najbolj umestno.

Poziv. Vsa šolska vodstva se nujno pozivljajo, da blagovolijo najkasneje v 8 dneh poročati o izvenšolski delavnosti vsega učiteljskega osebja na dotični šoli. Poroča se naj v prvi vrsti, kako in koliko delujejo posamezne učiteljske osebe v raznih društvih, kakor telovadskih, pevskih, gasilnih, bralnih, sadjarskih, vinorejskih, hmeljarskih, planinskih, olupševalnih in drugih društvih; kako pospešujejo podpora društva za učence, ljudskošolske kuhinje, kako skrbijo za izobrazbo naroda po ustanavljanju narodnih knjižnic, po javnih občeukoristnih predavanjih itd., sploh se naj kratko, pa jedrnatopove, kako deluje učiteljstvo izven šole za dušni in telesni blagor ljudstva. Omenja se naj tudi, ako je kdo poročevavec o toči, o potresih in drugih vremenskih opazovanjih. Ker

se bode iz vseh teh poročil sestavil pregled občeukoristne izvenšolske delavnosti učiteljstva, kateri se bo objavil v dneh, ko pride predlog deželnega odbora o izboljšanju učiteljskih plač pred deželni zbor, zato je pač v interesu vsakerega, da se ta poročila nemudoma sestavijo ter odpošljejo — četudi kar po dopisnicah — Francu Mohnscheinu, učitelju-voditelju v Tobelbadu pri Gradcu.

Fr. Praprotnik.

Deželni zbor kranjski. (VIII. seja dne 11. malega travna.) Posl. Višnikar je poročal o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1899. ter o dotičnih prošnjah. Proračun izkazuje potrebnost 36.536 gld. in pokritja 13.818 gld., torej primankljaja 22.718 gld.

Proračun je bil odobren. Zaeno je bilo sklenjeno, da se vpokojenemu učitelju Leopoldu Pegu zviša pokojnina 243 gld. na 400 gld. in to od 1. vel. srpana t. l., vpokojenemu učitelju Fr. Češniku pokojnina od 195 gld. na 300 gld., vpokojenemu učitelju Janezu Dolinarju pokojnina od 365 gld. na 500 gld.; prošnja Jožefa Peruzzi za podporo, oziroma zvišanje pokojnine se je odklonila, takisto prošnja bivšega učitelja Ivana Prega za miloščino; vdovi F. Kokalj se dovoli od 1. prosinca 1899. 360 gld. pokojnine, njenim trem hčeram pa vzgojnine po 60 gld. na leto; vdovi M. Koller se zviša pokojnina od 230 na 240 gld. in za njenega sina vzgojнина zviša na letnih 60 gld.; vdovi L. Cepin se zviša pokojnina na 240 gld. in njeni hčeri vzgojнина na 60 gld.; prošnja vdove J. Grm se odkloni, takisto prošnja vdove T. Knific za zvišanje pokojnine; prošnja vdove A. Kmet za zvišanje pokojnine se odkloni, a vzgojнина za njenega sina se podaljša do njegovega 24. leta; vdovi F. Vidmar se milostna pokojnina podaljša za naslednja tri leta; vdovi F. Simončič se dovoli miloščina po 100 gld. za l. 1899, 1900 in 1901; siroti M. Praprotnik se podaljša miloščina 120 gld. za l. 1899, 1900 in 1901; vdovi M. Pock se zviša miloščina na 120 gld. za l. 1899, 1900. in 1901.; bivšemu pomožnemu učitelju Hitiju se zviša milostna pokojnina od 180 gl. na 240 gld., siroti M. Sadaj se podaljša miloščina letnih 60 gld. do 1901.; vdovi M. Novak se podaljša miloščina letnih 60 gld. do l. 1901.; siroti J. Vranjčič se miloščina letnih 60 gld. podaljša do l. 1903; sirotam Karolini, Ani in Mariji Malenšek se dovoli miloščina do smrti; vdovi H. Čuk se dovoli milostna pokojnina 100 gld. do njene smrti; vdovi Karolini Kočevar se miloščina 60 gld. na 100 gld. zviša in dovoli do l. 1901.

Izjava. Izvršuje soglasni sklep upravnega odbora „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ z dne 3. malega travna t. l. izražamo v imenu vseslovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva svojo indignacijo na neprijazni pisavi lista „Soče“ napram goriškemu učiteljstvu.

Obenem pa zagotavljamo vrle goriške tovariše, bore se tako neustrašeno za izboljšanje svojega bednega stanja, svojih najiskrenejših simpatij ter svojega popolnega soglasja z njihovimi težnjami.

V Ljubljani, dne 16. mal. travna 1899.

Za „Zavezo slovenskih učiteljskih društev po Kranjskem, Primorskem in Štajerskem.“

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

Odobreno učilo. Visoko c. kr. ministrstvo za bogoslovje in nauk je odobrilo z razpisom z dne 14. malega travna 1899 št. 7011 Haardtov stenski zemljevid Avstrijsko-ogerske države, katerega sta za slovenske šole priredila profesorja S. Rutar in Fr. Orožen. Omenjeni zemljevid je odobren v porabo na ljudskih in meščanskih šolah in na učiteljskih.

Imenovanje. G. K. Proft, c. kr. realni profesor, je imenovan c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za nemške šole na Kranjskem.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj okolice ljubljanske s sedežem v Šiški ima dne 4 t. m. ob 10. uri dopoldne v „Narodnem domu“ svoj prvi shod. — K temu shodu vabi vse učiteljstvo in šolske prijatelje iz okolice najljubnejše

osnovni odbor.

Vabilo k letnemu občnemu zboru, ki bo v Štanjelu dne 4. vel. travna t. l. ob 10. uri. Dnevni red: 1. Prečitavanje zapisnika o zborovanju z dne 13. vinotoka m. l. 2. Poročilo o društvenem delovanju. 3. Računi za minolo leto. 4. Poročilo odposlancev o uspehih na Dunaju. 5. Referat: O vrenju vina. 6. Volitev društvenega vodstva. 7. Predlogi.

Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj v Sežani, dne 22. mal. travna 1899. Odbor.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za goriški okraj, ki bode dne 4. vel. travna 1899 ob 9. uri predpoldne na deželni kmetijski šoli v Gorici. Dnevni red: 1. § 5. postavbe z dne 15. vinotoka 1896. 2. Važni predlogi. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Zahvala. Preblagorodna gospa Ivana Wucherer v Lescah je podelila tukajšnji šolski mladini krasno zastavo s trakom, na katerem stoji napis: Spomin 50 letnice F. J. L. Za ta lepi, visokocenjeni dar izreka šolsko vodstvo in krajni šolski svet najpristrnejšo zahvalo.

Šolsko vodstvo in krajni šolski svet v Lescah, dne 25. sušca 1899.

J. Legat,
predsednik krajn. šolskega sveta.

Ivan Šemrl,
vodja.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dà zaslužiti učiteljstvo, dregovorne odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojni, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp**, Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznani in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petlitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

— v Ljubljani —

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja 2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami 3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami 4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev — „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Moka iz mlina Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po en gros-cenah
v plombiranih vrečkah po 10 in 25 kil
v prodajalni

Maksa Domicelja
v Ljubljani, na Rimski cesti
vis-a-vis Gorupovim hišam.

➡ Dostavljanje na dom brezplačno. ⬅

Plombe originalne mlinke!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil.

Opozarja se, da priznani izvrstni izdelki prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje s izdelki vseh ogrskih mlinov.

Vabilo k letnemu občnemu zboru, ki bo v Štanjelu dne 4. vel. travna t. l. ob 10. uri. Dnevni red: 1. Prečitavanje zapisnika o zborovanju z dne 13. vinotoka m. l. 2. Poročilo o društvenem delovanju. 3. Računi za minolo leto. 4. Poročilo odposlancev o uspehih na Dunaju. 5. Referat: O vrenju vina. 6. Volitev društvenega vodstva. 7. Predlogi.

Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj v Sežani, dne 22. mal. travna 1899. Odbor.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za goriški okraj, ki bode dne 4. vel. travna 1899 ob 9. uri predpoldne na deželni kmetijski šoli v Gorici. Dnevni red: 1. § 5. postave z dne 15. vinotoka 1896. 2. Važni predlogi. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Zahvala. Preblagorodna gospa Ivana Wucherer v Lescab je podelila tukajšnji šolski mladini krasno zastavo s trakom, na katerem stoji napis: Spomin 50 letnice F. J. L. Za ta lepi, visokocenjeni dar izreka šolsko vodstvo in krajni šolski svet najpristrnejšo zahvalo.

Šolsko vodstvo in krajni šolski svet v Lescab, dne 25. sušca 1899.

J. Legat,
predsednik krajn. šolskega sveta.

Ivan Šemrl,
vodja.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dà zaslužiti učiteljstvo, dregovorne odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojni, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp**, Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznani in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petlitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

— v Ljubljani —

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja 2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami 3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami 4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev — „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Moka iz mlina Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po en gros-cenah
v plombiranih vrečkah po 10 in 25 kil
v prodajalni

Maksa Domicelja
v Ljubljani, na Rimski cesti
vis-a-vis Gorupovim hišam.

➡ Dostavljanje na dom brezplačno. ⬅

Plombe originalne mlinske!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil.

Opozarja se, da priznani izvrstni izdelki prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje s izdelki vseh ogrskih mlinov.